

Ks. Piotr K u l b a c k i. *Eucharystia i ewangelizacja młodzieży*. Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 1998 ss. 360.

Nakładem Archidiecezjalnego Wydawnictwa Łódzkiego ukazała się praca doktorska obroniona w Instytucie Formacji Pastoralno-Liturgicznej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Tytuł dysertacji brzmiał: *Formacja eucharystyczna młodzieży do czynnego udziału we Mszy św. w świetle wypowiedzi uczniów klas III liceów ogólnokształcących miasta Łodzi*.

Młode pokolenie jest przedmiotem szczególnej troski Kościoła. Zwraca na to uwagę Ojciec święty Jan Paweł II, który spotykając się z młodzieżą w czasie swoich podróży apostoelskich znajduje z nią zaskakujące porozumienie. Sposób przemawiania, stawiane wymagania i przedziwny dialog z młodymi wskazuje ich chłonność na sprawy Boga i religii. Ukazuje to zarazem potrzebę dogłębnej formacji chrześcijańskiej i liturgicznej. Liturgia bowiem stanowi źródło i szczyt działalności Kościoła, natomiast *fons et culmen* liturgii jest Najświętsza Eucharystia. W niej bowiem „zawiera się całe duchowe dobro Kościoła, a mianowicie Chrystus, nasza Pascha” (KKK 1324).

Ruch liturgiczny zmierzał do tego, by włączyć wiernych do świadomego, czynnego i owocnego udziału w liturgii. Praca duszpasterzy akademickich tego okresu koncentrowała się na aktywnym włączeniu młodzieży do liturgii poprzez naukę śpiewu gregoriańskiego, wprowadzenie mszy recytowanych w języku łacińskim i narodowym, propagowanie mszalików i różnych kół liturgicznych. Zadanie to stanęło na nowo z całą ostrością w okresie posoborowym. Domaga się tego reforma liturgiczna, a przede wszystkim zmieniające się warunki życia i konieczność formacji wewnętrz-

nej uczestników liturgii. Minione trzydzieści lat po ukazaniu się Konstytucji Soboru Watykańskiego II o liturgii świętej daje pewne porównanie dokonań minionego okresu i wpływu reformy na religijność wiernych. Ks. Piotr Kulbacki zajął się przede wszystkim postawami młodzieży i ich uczestnictwem we Mszy świętej. Przedmiotem jego zainteresowań była młodzież licealna ze środowiska łódzkiego, które zaliczane jest do najbardziej zlaicyzowanych w Polsce. Autorowi chodziło, jak sam zaznacza, o zaprezentowanie, „w jaki sposób nauczanie Soboru Watykańskiego II o centralnej roli Eucharystii w życiu ludu Bożego zostało zasymilowane przez posoborowe pokolenie licealistów Łodzi” (por. s. 10). Najpierw Autor zajął się charakterystyką badanej młodzieży z podkreśleniem jej stosunku do wiary w zmieniających się warunkach formacji katechetycznej po 1990 r., kiedy religia wróciła do szkół. Bardzo ciekawe jest spostrzeżenie Autora, że chociaż tylko 22% respondentów zadeklarowało się w grupie *dominicanos*, to coraz więcej oświadcza, że bierze udział w niedzielnej liturgii z „wewnętrznej potrzeby religijnej” (s. 73). W dalszej części zajął się sposobami zewnętrznego i wewnętrznego uczestnictwa we Mszy świętej. Chociaż badania te ukazały pocieszające zjawisko znajomości, u znacznej grupy młodzieży, współczesnej nauki Kościoła o Najświętszej Ofierze, to zaniepokoić powinien duży procent licealistów przejawiających ignorancję religijną. Analiza religijności i zaangażowania młodego pokolenia w życie liturgiczne parafii ukazała spore zaniedbania badanej populacji w czynnym zaangażowaniu się w pełnienie posług w zgromadzeniu niedzielnych. W kolejnym rozdziale swej dysertacji Autor zajął się potrzebą teologicznej formacji młodego pokolenia i znajomością poszczególnych części Mszy świętej. Wnioski podane w tej części nie są pocieszające, gdyż znaczny procent młodzieży wykazuje brak wiedzy na temat omawianego zagadnienia i tradycyjne, obrzędowe ujmowanie Najświętszej Ofiary.

Charakteryzując niniejszą pozycję należy zaznaczyć znajomość zagadnienia przez piszącego. Świadczą o tym szerokie wprowadzenia do poszczególnych rozdziałów, ukazujące historyczny rozwój omawianych zagadnień, z uwzględnieniem nauki Ojców Kościoła, oraz aktualną naukę Kościoła. Warto też podkreślić jasność wypowiedzi i poprawny styl, przechodzący miejscami w literacki. Podczas czytania niniejszej pozycji niepokoi pewna lekkość, z jaką Autor przechodzi wobec stwierdzenia, że „brak odpowiedzi, czy brak danych, lub nie wiem”, gdy połowa ankietowanych daje taką odpowiedź. Te zagadnienia powinny się stać przedmiotem szczególnego niepokoju i zainteresowania pastoralisty. Ignorancja respondentów może przecież ukazywać inercję duszpasterzy.

Bardzo cenne są spostrzeżenia dotyczące postaw wewnętrznych uczestnictwa we Mszy świętej. Grupa młodzieży rozumie, czym jest liturgia słowa Bożego, i potrafi dać właściwą odpowiedź, skoro mówi o pogłębieniu wiedzy religijnej, wskazuje na dialogiczny wymiar tej części, gdy stwierdza, „że służy to pewnej rozmowie z Bogiem. Słuchamy słów Boga skierowanych do nas i odpowiadamy Mu całym życiem” (s. 238). Wprawdzie mniej optymistycznie nastraja stosunek respondentów do głoszonych homilii, ale uwagi dotyczące treści („zbyt licznych słów potępienia, ewentualnie

formy skrajności w wypowiedzianiu poglądów, «jak to młodzież zachowywać się powinna») czy formy (słuchaczy razi, „jeśli [kazanie] jest zbyt długie, nudne, niegrammatyczne”) mogą dostarczyć kaznodziejom materiału do refleksji. Odnowienie języka kaznodziejskiego wymaga takiego „sposobu głoszenia kerygmy, aby z jednej strony zachować sakralny charakter przepowiadania, z drugiej zaś, by dotyczyło ono coraz bliżej problemów świata współczesnego, człowieka żyjącego na co dzień w świecie, w świecie «profanum», a także przyzwyczajonego do mass medialnego przekazu informacji” (s. 253). Warto też podkreślić rolę grup nieformalnych, gdyż „jak wykazują badania, młodzież uczestnicząca w ruchach religijnych posiada bardziej intensywne i rozbudowane postawy wartości, niż młodzież wierząca, ale nie uczestnicząca we wspólnotach ruchów odnowy” (s. 330).

Wprawdzie ankiety i wyciągane z nich wnioski dotyczą licealistów łódzkich, to „mimo relatywnie niskiego stosunku do wskaźników ogólnopolskich poziomu religijności, jaki reprezentowali respondenci, wypowiedzi ich rzucają interesujące światło na udział młodzieży w liturgii eucharystycznej, będący odbiciem formacji liturgicznej badanej populacji” (s. 332). Miniony okres trzydziestu lat realizacji odnowy soborowej w Polsce pozwala na pełniejszą ocenę dokonań i ukazuje niedociągnięcia, błędy i kierunki dalszych wysiłków pastoralnych nad formacją młodego pokolenia chrześcijan w naszej Ojczyźnie.

Książka ks. Piotra Kulbackiego odznacza się dużą dojrzałością pisarską. Zwraca uwagę umiejętność postrzegania zjawiska, stawiania konkretnych pytań, rozwiązywania problemów badawczych. Odnotować należy znajomość literatury przedmiotu, dokumentów Kościoła i trafność ich wykorzystania w swojej pracy. Bardzo ciekawe jest życzenie ankietowanej młodzieży, „by uzyskany obraz formacji eucharystycznej mógł pomóc duszpasterzom w pracy: «Oby ta ankieta dotarła do ludzi, którzy mogą coś zmienić. Chciałbym, aby przeczytali ją księża w każdej parafii»” Warto ją polecić katechetom, moderatorom grup religijnych, wszystkim zaangażowanym w formację religijną młodego pokolenia, aby umieli wykorzystać tkwiący w nim potencjał dobra i optymizmu.

Należy wyrazić radość, że ta kolejna pozycja dołącza do badań ks. Z. Jańca z terenu Przemyśla oraz ks. M. Czenczka z terenu Rzeszowa i pozwala stopniowo kształtować obraz postaw eucharystycznych młodego pokolenia, a także zaobserwować różnice poszczególnych rejonów i dostrzec zachodzące zmiany. Szkoda tylko, że książka ta nie jest dostępna także szerszemu gronu czytelników w katolickich księgarniach.

Ks. Zbigniew Wit